

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף ה

(בעמ' הקודם)

למדנו במשנתו - האומר לחברו מודר אני ממך, מופרשני ממך, מרוחקני ממך, שאני אוכל לך, שאני טועם לך, אסור:

אמר שמואל: בכל הלשונות המוזכרות במשנה (= שאמר מודרני ממך, מופרשני ממך, מרוחקני ממך) אין הנדר חל עד שיוסיף לאחר מכן את המילים 'שאני אוכל לך' או שאני טועם לך' (= כגון שיאמר 'מופרשני ממך שאני אוכל לך' או 'מרוחקני ממך שאני טועם לך').

קושיא מברייתא: **מיתבי:** אם אמר לחברו 'מודר אני ממך' הרי זה אסור, 'שאני אוכל לך' הרי זה אסור. ע"כ הברייתא. מכך שהברייתא אמרה 'אסור' על 'מודר אני ממך' ו'אסור' על 'שאני אוכל לך' משמע שאף אם אמר רק 'מודר אני ממך' הרי זה אסור למרות שלא הוסיף 'שאני אוכל לך'.

תירוץ: **הכי קתני:** כוונת הברייתא שאם אמר לחברו 'מודר אני ממך' הרי זה אסור רק במקרה שהוסיף 'שאני אוכל לך'.

קושיא: **והתניא איפכא:** והרי יש ברייתא שאמרה את הדברים בסדר הפוך - שאם אמר 'שאני אוכל לך' הרי זה אסור, 'מודרני ממך' הרי זה אסור. ע"כ הברייתא. וכאן אי אפשר לומר שכוונת הברייתא שאם אמר 'מודרני ממך' הרי זה אסור רק במקרה שהוסיף 'שאני אוכל לך', שהרי הדין 'שאני אוכל לך' נכתב ראשון, וא"כ חזרה הקושיא.

תירוץ: **תני הכי:** כוונת הברייתא שכבר אמר קודם לכן 'מודרני', כלומר שאף שאמר 'מודרני ממך' אין הנדר חל עד שיאמר גם 'שאני אוכל לך'.

קושיא: **אי הכי היינו רישא:** אם כך, הרי שברייתא זו היא בדיוק כמו הברייתא הקודמת (= כאן הגמ' קוראת 'רישא' לברייתא שהובאה ראשונה ולא לרישא מש), ומדוע היא אמרה את הדברים בסדר הפוך?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ועוד קושיא: מדוע היא כתבה 'אסור' פעמיים? כלומר מדוע היא כתבה 'אסור' גם בדין השני (= 'מודרני ממך הרי זה אסור') והרי לשיטתך הדין השני הוא המשכו של הדין הראשון (= שאף שאמר 'מודרני ממך' אין הנדר חל עד שיאמר גם 'שאני אוכל לך').

תירוץ: אלא כך אמר שמואל - ממשנתנו משמע שאם אמר לחברו 'מודרני ממך' רק הוא נאסר וחברו מותר, וזה רק כשהוסיף ואמר 'שאני אוכל לך' או 'שאני טועם לך' (= שבכך משמע שברצונו רק לאסור את עצמו ולא את חברו), אבל אם אמר 'מודרני הימך (= ממך)' בלבד, שניהם אסורים, וכמו שאמר רבי יוסי ברבי חנינא שהאומר לחברו 'מודרני הימך' שניהם אסורים להנות זה מזה. **ביאור:** בכך שאומר 'מודרני הימך' משמע שאומר לחברו 'מודר אני ונכסי ממך מנכסיך', והרי הנכסים אינם בני איסור הנאה, אלא בהכרח שכוונתו שגם לחברו יהיה אסור להנות ממנו ומנכסיו, ולכן שניהם אסורים זה בזה. ר"נ.

(מכאן דף ה.)

קושיא: תנן: משנה לקמן (מז:): - האומר לחברו 'הריני עליך חרם', המודר (= חברו) אסור אבל מדיר (= הוא בעצמו) לא. ע"כ המשנה. ואם כדברי רבי יוסי ברבי חנינא, על שניהם להיות אסורים זה בזה, שהרי 'עליך' כולל את חברו ונכסיו וכיון שנכסים אינם בני איסור הנאה הרי שכוונתו לאסור גם את עצמו על חברו.

תירוץ: במשנה שם מדובר כגון שפירש ואמר 'ואתה עלי לא' (= שאמר 'הריני עליך חרם, ואתה עלי לא'), אבל אם אמר סתם 'הריני עליך חרם' באמת שניהם אסורים זה בזה.

קושיא: את עלי חרם: זה המשך המשנה שם - האומר לחברו 'אתה עלי חרם', הנודר אסור אבל המודר (= חברו) לא. ע"כ המשנה. ואם כדברי רבי יוסי ברבי חנינא, על שניהם להיות אסורים זה בזה, שהרי 'עלי' כולל את עצמו ונכסיו וכיון שנכסים אינם בני איסור הנאה הרי שכוונתו לאסור גם את חברו על עצמו.

תירוץ: במשנה שם מדובר כגון שפירש ואמר 'ואני עליך לא' (= שאמר 'אתה עלי חרם, ואני עליך לא').

דחייא: אבל סתמא: אבל אם לא פירש 'ואני עליך לא' הדין יהיה ששניהם אסורים. זה אי אפשר לומר. שהרי בסיפא של המשנה שם נאמר שאם אמר 'הריני עליך חרם' ואתה עלי חרם' שניהם אסורים זה בזה, משמע שרק במקרה כזה אסורים זה על זה אבל בסתמא שלא פירש הוא אסור וחברו מותר.

אלא הכי אתמר: אלא כך אמר רבי יוסי ברבי חנינא - אם אמר 'מודר אני לך' שניהם אסורים זה בזה, לפי ש'לך' משמע שנכסי אסורים עליך, ובנוסף משמע שאני מודר מהנכסים שלך, אבל אם אמר 'מודרני הימך' הוא אסור וחברו מותר, לפי ש'הימך' משמע רק שאני אסור משלך.

קושיא: והרי במשנתנו כתוב שאמר 'מודרני הימך (= ממך)' ולא כתוב 'מודרני לך', והעמדנו את משנתנו כשמואל שבכל הלשונות של המשנה הנודר אסור רק כשיוסיף ויאמר 'שאני טועם לך' (= שיאמר 'מודרני ממך שאני טועם לך') ואז הוא אסור וחברו מותר, אבל אם אמר 'מודרני הימך' בלבד שניהם אסורים.

הגמרא חוזרת בה ומפרשת את שמואל באופן אחר:

אלא מעיקרא דשמואל הכי אתמר, טעמא דאמר וכו': דווקא אם הוסיף ואמר 'שאני אוכל לך' (= 'מודרני ממך שאני אוכל לך') אז הוא נאסר רק באכילה בלבד משל חברו, אבל אם אמר 'מודרני ממך' בלבד הרי הוא נאסר אפילו בהנאה מחברו.

דחיייה: אם כך, הרי שעל שמואל היה לומר 'ואם לא אמר אלא שאני אוכל לך ושאני טועם לך אין אסור אלא באכילה אסור אפילו בהנאה', ומדוע הוא אמר 'בכולן עד שיאמר שאני אוכל לך'. ביאור: מדברי שמואל 'עד שיאמר' משמע שאם לא אמר כך לא נאסר בכלל, והרי להיפך - אם לא אמר 'שאני אוכל לך' הוא נאסר הרבה יותר, שנאסר אפילו בהנאה.

הגמרא חוזרת בה ומפרשת את שמואל כמו שפירשה בהתחלה:

כך אמר שמואל, בכל הלשונות המוזכרות במשנה (= שאמר מודרני ממך, מופרשני ממך, מרוחקני ממך) אין הנדר חל עד שיוסיף לאחר מכן את המילים 'שאני אוכל לך' או שאני טועם לך, אבל אם אמר 'מודרני הימך' (= ממך) בלבד לא משמע מדבריו שרוצה לאסור את עצמו מחברו.

הגמרא מבארת:

מאי טעמא: הטעם הוא לפי שכשאומר 'מודר אני ממך' יכול להשתמע מדבריו שאומר 'לא אדבר אתך', וכשאומר 'מופרשני ממך' יכול להשתמע מדבריו 'לא אעסוק אתך במשא ומתן', וכשאומר 'מרוחקני ממך' יכול להשתמע מדבריו 'לא אעמוד בארבע אמות שלך'.

לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הווין ידים:

נמצא שכיון שאי אפשר להכריע בבירור מדבריו האם רוצה לאסור את עצמו על חברו או שרק לא רוצה לדבר עמו וכו', הרי שדבריו הם בגדר 'יד שאינה מוכיחה'. ביאור: דברי משנתנו 'מודרני ממך... אסור' נאמרו לגבי 'ידות נדרים' כפי שביארנו בתחילת המשנה, ואומר שמואל שכשאומר רק 'מודרני ממך' ללא התוספת של 'שאיני אוכל לך' הרי זה 'ידים שאינם מוכיחות', כלומר שאי אפשר להוכיח מדבריו מה התכוון, ואינו נאסר, הרי שלשמואל 'ידים שאינם מוכיחות אינם ידים' כלומר שאינם נחשבות ל'ידות נדרים'.

אין, שמואל מוקים לה למתניתין כרבי יהודה: אכן שמואל סובר שידיים שאינם מוכיחות אינם ידים, והוא מעמיד את משנתנו כרבי יהודה הסובר שידיים שאינם מוכיחות אינם ידים.

הגמרא מבארת היכן מצאנו שרבי יהודה סובר כך:

דתנן: כפי שלמדנו במס' גיטין - גופו של גט (= עיקר הנוסח של הגט) 'הרי את מותרת לכל אדם', ולדעת רבי יהודה - צריך לכתוב בו 'זוה הספר יהיה לך ממני ספר גירושין ואיגרת שעל ידה את עזובה ממני'. נמצא שלרבי יהודה 'ידיים שאינם מוכיחות אינם ידיים' ולכן אם כתב לה רק 'הרי את מותרת לכל אדם' זה אינו מספיק אלא עליו לכתוב במפורש שהגט הוא ספר גירושין וכו', כי לא מפורש במילים 'הרי את מותרת לכל אדם' האם בעלה הוא זה שמגרש אותה, או אדם אחר - דבר שפסול כמובן.

קושיא: מדוע שמואל נדחק להעמיד את משנתנו כרבי יהודה (= דעת יחיד) ולא כרבנן, ומשום כך הוא מפרש את משנתנו שאם אמר רק 'מודרני ממך' הנדר לא חל עד שיוסיף 'שאיני אוכל לך', שיעמיד את המשנה כרבנן הסוברים שהנדר חל גם כשאין ידים מוכיחות, וגם אם אמר רק 'מודרני ממך' בלבד הנדר חל.

בא מתרץ: לשון המשנה היה קשה לשמואל, מדוע המשנה כתבה 'שאיני אוכל לך' / 'שאיני טועם לך', שהמשנה תכתוב 'שאיני אוכל' / 'שאיני טועם' (= ללא המילה 'לך'), שכיון שלשמואל 'מודרני ממך' ו'שאיני אוכל לך' הם נדר אחד (= שהרי לשיטתו אם אמר רק 'מודרני ממך' לא נאסר), א"כ די שסיים 'שאיני אוכל' (= 'מודרני ממך שאיני אוכל') ואינו צריך לומר שוב 'לך' שהרי כבר אמר קודם 'מודרני ממך', אלא משמע מהמשנה שצריך ידיים מוכיחות, ואם לא אמר 'לך' אפשר להשתמע מדבריו שבא

לאסור את עצמו רק מדיבור עם חברו וכו', ולכן הוא מעמיד את משנתנו כרבי יהודה הסובר שידיים שאינם מוכיחות אינם ידיים.

*

איתמר ידיים שאין וכו' רב אידי אסברה לי: הסביר לי מה המקור לכך שידיים שאינן מוכיחות לא הויין ידיים.

נזיר להזיר לה': "אִישׁ או אִשָּׁה פִּי יִפְּלֵא לְנֶזֶר לְהַזִּיר בְּמַפּוּרֶשׁ. ולכן מבואר במסכת נזיר שאפילו שאדם יכול לקבל על עצמו נזירות באופן שהוא רואה נזיר לידו והוא אומר 'הריני כזה', אבל אם הוא ראה אדם שהולך לידו ולא ידע שהוא נזיר ואמר 'הריני כזה' אפילו שלאחר מכן נודע לו שהוא נזיר - אינו נזיר, משום שבשעה שהוא קיבל על עצמו את הנזירות לא היתה הקבלה מפורשת.

ומהמילים 'נְזִיר לְהַזִּיר' למדה הגמרא לעיל שידות נזירות כנזירות, ובהיקש 'נדרים-נזירות' לומדים שידות נדרים כנדרים. ואם כן גם בנדרים הדין כן שידות שאינן מוכיחות לא הויין ידיים.

אמר לך אביי: אני יכול להסתדר גם עם רבי יהודה הסובר שגט צריך להיות מפורש, משום שדוקא בגט שהוא כורת את הקשר בין האיש לאישה סובר רבי יהודה שצריך כריתה מפורשת, אבל בנדרים יסבור רבי יהודה שגם ידיים שאינן מוכיחות נחשבות לידים.

ורבא אמר: אני יכול להסתדר גם עם רבנן הסוברים שגט לא צריך להיות מפורש, משום שדוקא בגט עצם המילים 'הרי את מותרת לכל אדם' מוכיחים שמדובר בבעל שמגרש את אשתו ולא באדם אחר כי אין מקום לחשוב שאדם יגרש את אשת חברו, אבל בידות נדרים לא.